

แนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล

Educational Provision Guidelines for Digital Citizenship Development

พัชร์วิภา โปธิศรี*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล และเพื่อนำเสนอแนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 324 คน ซึ่งได้มาโดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและแบบสอบถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล นิสิตมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($\bar{x} = 4.42$, $SD = 0.77$) ด้านที่มีความเหมาะสมที่สุดคือ ด้านการเคารพสิทธิ์ของบุคคลอื่น ($\bar{x} = 4.46$, $SD = 0.76$) รองลงมาคือ ด้านความรู้ของพลเมืองดิจิทัล ($\bar{x} = 4.41$, $SD = 0.81$) และด้านการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย ($\bar{x} = 4.38$, $SD = 0.73$)

2. แนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล ประกอบด้วย การพัฒนาระดับบุคคล การพัฒนาระดับสถาบันการศึกษา และการพัฒนาระดับสังคม ดังนี้

การพัฒนาระดับบุคคล ประกอบด้วย การส่งเสริมคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนแชร์ข้อมูลที่ได้รับ การสร้างความตระหนักถึงผลกระทบจากข้อมูลที่จะเกิดขึ้นกับผู้รับสาร การเสริมสร้างความรู้ด้านการสื่อสารอย่างมีจริยธรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองในระดับสากล ส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลเชิงสร้างสรรค์สู่สาธารณชน การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตนเองเพื่อป้องกันผลกระทบจากสื่อสังคม

การพัฒนาระดับสถาบันการศึกษา ควรเตรียมความพร้อมด้านแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนด้วยกระบวนการดิจิทัล (Digital Platform) ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และสามารถสร้างนวัตกรรมได้ เพื่อการก้าวสู่ความเป็นพลเมืองดิจิทัลที่สมบูรณ์

วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

การพัฒนาระดับสังคม ประกอบด้วย การเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ การเสริมสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม การเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสา)

คำสำคัญ : แนวทางจัดการศึกษา/ การพัฒนา/ พลเมืองดิจิทัล

Abstract

The objectives of this study were: 1) to study the state of educational management for digital citizenship development 2) to propose educational guidelines for digital citizenship development. Samples surveyed were 324 undergraduate students. The research instruments consisted of questionnaires, which contained five-levels of rating scales, open-ended questions. The data were analyzed by using mean, standard deviation and content analysis. Findings of the study were as follows: 1. Educational management status for digital citizenship development as a hole at the high level ($\bar{x} = 4.42$, $SD = 0.77$). When each aspect was considered, it was found that was a high level of these aspects respect ($\bar{x} = 4.46$, $SD = 0.76$), educate ($\bar{x} = 4.41$, $SD = 0.81$) and protect ($\bar{x} = 4.38$, $SD = 0.73$). The state of educational guidelines for digital citizenship development consisted of three levels human development level (critical thinking for sharing, caring for the information impact, creativity for publication, good self-immunity for information impact.), educational institute development level (self-directed learning skills, collaborative learning, problem based learning project based learning) social development level (social network enhancing, creativity for cross-cultural communication, multicultural social interaction enhancing, volunteer network enhancing).

Keywords : Educational guidelines /Development/Digital citizenship

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพของพลเมืองให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศมาตั้งแต่อดีตจนก้าวสู่ยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อแทบทุกกิจกรรมในการดำเนินชีวิตทั้งในโลกจริงและโลกเสมือน การศึกษาจึงต้องปรับบทบาทให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ ซึ่งโดยทั่วไปการศึกษามีหน้าที่หลักสำคัญ 2 ประการคือ หน้าที่ประการแรกได้แก่ หน้าที่เชิงอนุรักษ์ (Conservation Function) คือหน้าที่ในการทำนุบำรุง รักษา ถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม เพื่อรักษาเสถียรภาพของสังคมไว้ โดยการถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และแบบแผนความประพฤติจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง หน้าที่ประการที่สองได้แก่ หน้าที่เชิงสร้างสรรค์ (Innovative Function) คือหน้าที่ในการเป็นเครื่องมือเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้เจริญก้าวหน้าขึ้น รวมทั้งการเผยแพร่ นวัตกรรมใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ (ชนิตา รักษ์พลเมือง 2532 หน้า 95) การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทเพื่อการทำหน้าที่ทั้ง 2 ประการให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคดิจิทัล ที่พบว่าคนไทยมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยต่อวันสูงมาก ดังผลการสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (2562 หน้า 21-23) พบว่าคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตนานขึ้นเฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 5 นาที โดยวันทำงานหรือวันที่เรียนหนังสือใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 9 ชั่วโมง 48 และในวันหยุดใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 45 นาที และใช้เวลาในการเล่นสื่อสังคมออนไลน์สูงถึงวันละ 3 ชั่วโมงครึ่ง (1 ใน 3 ของจำนวนชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยต่อวัน) และกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงที่ใช้ Facebook มากเป็นอันดับ 1 ของโลก และประเทศไทยใช้ Line เป็น 1 ใน 4 ประเทศที่ใช้มากที่สุดในโลก ร่วมกับญี่ปุ่น ไต้หวันและอินโดนีเซีย ซึ่งระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตที่นานนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมอย่างแน่นอน ดังผลการสำรวจพฤติกรรมออนไลน์และงานวิจัยระดับโลกเรื่องพลเมืองดิจิทัลที่พบว่าเยาวชนไทยประสบปัญหาการเสี่ยงภัยออนไลน์และ

ปัญหา Cyber bullying สูงมากถึง 60% ขณะที่ค่าเฉลี่ยทั่วโลกอยู่ที่ 56% และภัยออนไลน์หรือปัญหาจากการใช้ชีวิตดิจิทัลของเยาวชนไทยที่พบมากที่สุดคือ 4 ประเภท คือ 1.Cyber bullying(49%) , 2. การเข้าถึงสื่อลามกและพูดคุยเรื่องเพศกับคนแปลกหน้าในโลกออนไลน์(19%), 3. ติดเกม (12%) และ 4.ถูกล่อลวงออกไปพบคนแปลกหน้า (7%) นอกจากนี้ยังพบว่าสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2561 อยู่ในระดับที่ไม่ดีนัก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก รวมทั้งตัวชี้วัดด้านการศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีแนวโน้มของอันดับและคะแนนที่ลดลง ทั้งด้านการยกระดับด้านคุณภาพการศึกษา ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งด้านการปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, หน้า15-17)

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตที่รวดเร็วของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต หากนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ก็ย่อมส่งผลในเชิงบวก แต่หากนำไปใช้ไม่เหมาะสมก็ย่อมส่งผลในเชิงลบต่อด้านสติปัญญาและวุฒิภาวะทางอารมณ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันการศึกษาต้องเร่งหาแนวทางจัดการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อเดินหน้าสร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถปรับตัวและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมในยุคดิจิทัล 4.0 ในฐานะพลเมืองดิจิทัลที่ดีของสังคมโลก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล ตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อนำเสนอแนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2561 ซึ่งมีประชากรรวม 1,737 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 324 คน หลังจากนั้นสุ่มตัวอย่างแบ่งตามระดับชั้นปีที่กำลังศึกษาโดยใช้วิธีแบ่งแบบชั้นภูมิ และในแต่ละชั้นภูมิจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนและสุ่มอย่างง่าย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นสถานภาพของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วย เพศ และชั้นปีที่กำลังศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบเลือกตอบ เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนิสิตต่อสภาพการจัดการศึกษาที่พัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบประเมินค่า 5

ระดับแบบ Likert Scale และใช้ระดับการวัดข้อมูลเป็นประเภทอัตราส่วน (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนิสิตและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล

4. การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบประเด็นข้อคำถามว่ามีความถูกต้องทางภาษา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) แล้วนำผลที่ได้มาคำนวณความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item Object Congruence: IOC) แล้วคัดเลือกข้อคำถาม ที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ไว้ รวมทั้งสิ้นจำนวน 48 ข้อ หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรจำนวน 55 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) แล้วนำผลที่ได้มาหาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความสอดคล้องด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยายนำเสนอเป็นการค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบเลือกตอบตามมาตรวัดแบบประเมินค่า 5 ระดับ เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนิสิตต่อสภาพการจัดการศึกษาที่พัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล นำมาวิเคราะห์สถิติบรรยายแล้วนำเสนอค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนิสิตและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 324 คน มีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของสถานภาพของนิสิตผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ และระดับชั้นปีที่ศึกษา

สถานภาพของนิสิตผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
เพศชาย	75	23.15
เพศหญิง	249	76.85
รวม	324	100.00
ชั้นปีที่ 1	75	23.15
ชั้นปีที่ 2	62	19.14
ชั้นปีที่ 3	65	20.06
ชั้นปีที่ 4	64	19.75
ชั้นปีที่ 5	58	17.90
รวม	324	100.00

จากตารางพบว่านิสิตผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 249 คนคิดเป็นร้อยละ 76.85 และเพศชายจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 23.15 ส่วนใหญ่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 มากที่สุด จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 23.15 คน รองลงมาคือชั้นปีที่ 3 จำนวน 65 คน คิดเป็น ร้อยละ 20.06 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 64 คนคิดเป็นร้อยละ 19.75

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยรวมทุกด้าน

ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล	N = 375		
	$\bar{X}$	SD	ระดับความเหมาะสม
ด้านการเคารพสิทธิของบุคคลอื่น	4.46	0.76	มาก
ด้านความรู้ของพลเมืองดิจิทัล	4.41	0.81	มาก
ด้านการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย	4.38	0.73	มาก
เฉลี่ย	4.42	0.77	มาก

จากตารางพบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($\bar{x} = 4.42$, $SD = 0.77$) ด้านที่มีความเหมาะสมที่สุดคือ ด้านการเคารพสิทธิของบุคคลอื่น ($\bar{x} = 4.46$, $SD = 0.76$) รองลงมาคือ ด้านความรู้ของพลเมืองดิจิทัล ($\bar{x} = 4.41$, $SD = 0.81$) และด้านการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย ($\bar{x} = 4.38$, $SD = 0.73$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล ด้านการเคารพสิทธิของบุคคลอื่น โดยเรียงจากคะแนนมากไปน้อย 3 ลำดับแรก

ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล	N = 324		
	$\bar{X}$	SD	ระดับความเหมาะสม
ด้านการเคารพสิทธิของบุคคลอื่น			
1. กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นรู้ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมโลกและแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์	4.52	0.69	มากที่สุด
2. กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงมารยาทการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล	4.49	0.78	มาก
3. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของรายวิชาต่างๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของการศึกษาต่อการสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทสังคมออนไลน์	4.48	0.82	มาก

จากตารางพบว่านิสิตมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล ด้านการเคารพสิทธิ์ของบุคคลอื่น โดยเรียงจากคะแนนมากไปน้อย 3 ลำดับแรก พบว่าประเด็นที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความ ตื่นรู้ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมโลกและแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 4.52$, $SD = 0.69$) รองลงมาคือกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงมารยาทการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ($\bar{x} = 4.49$, $SD = 0.78$) และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของรายวิชาต่างๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของการศึกษาต่อการสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทสังคมออนไลน์ ($\bar{x} = 4.48$, $SD = 0.82$)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล ด้านความรู้ของพลเมืองดิจิทัล โดยเรียงจากคะแนนมากไปน้อย 3 ลำดับแรก

ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล	N = 324		
	$\bar{X}$	SD	ระดับความเหมาะสม
ด้านความรู้ของพลเมืองดิจิทัล			
1. การจัดกิจกรรมการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แสดงบทบาทที่เหมาะสมต่อการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมต่างๆ ในฐานะพลเมืองดิจิทัล	4.47	0.82	มาก
2. กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาต่างๆ มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยเปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม	4.43	0.86	มาก
3. กิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาต่างๆ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสำนึกที่ดีต่อการสร้างความสัมพันธ์ในเครือข่ายสังคมออนไลน์	4.39	0.76	มาก

จากตารางพบว่านิสิตมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล ด้านความรู้ของพลเมืองดิจิทัล โดยเรียงจากคะแนนมากไปน้อย 3 ลำดับแรก พบว่าประเด็นที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ การจัดกิจกรรมการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์แสดงบทบาทที่เหมาะสมต่อการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมต่างๆ ในฐานะพลเมืองดิจิทัล ($\bar{x} = 4.47$, $SD = 0.82$) รองลงมาคือ กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาต่างๆ มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยเปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ($\bar{x} = 4.43$, $SD = 0.86$) และกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาต่างๆ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสำนึกที่ดีต่อการสร้างความสัมพันธ์ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ($\bar{x} = 4.39$, $SD = 0.76$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล ด้านการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย โดยเรียงจากคะแนนมากไปน้อย 3 ลำดับแรก

ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ความเป็นพลเมืองดิจิทัล	N = 324		
	$\bar{X}$	SD	ระดับความ เหมาะสม
ด้านการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย			
1. ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตระหนักถึงอันตรายและผลกระทบที่เกิดจากการรับรู้ข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์	4.43	0.83	มาก
2. ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความระมัดระวังการเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวในขอบเขตที่เหมาะสม	4.41	0.72	มาก
3. ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของสื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างเครือข่ายทางสังคมอย่างสร้างสรรค์	4.38	0.79	มาก

จากตารางพบว่านิสิตมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล ด้านการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย โดยเรียงจากคะแนนมากไปน้อย 3 ลำดับแรก พบว่าประเด็นที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตระหนักถึงอันตรายและผลกระทบที่เกิดจากการรับรู้ข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{x} = 4.43$, $SD = 0.83$) รองลงมาคือ ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความระมัดระวังการเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวในขอบเขตที่เหมาะสม ($\bar{x} = 4.41$, $SD = 0.72$) และผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของสื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างเครือข่ายทางสังคมอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 4.38$, $SD = 0.79$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของนิสิตเกี่ยวกับแนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ปรากฏผลสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. แนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลด้านการเคารพสิทธิของบุคคลอื่น สรุปได้ดังนี้

1.1 การจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาควรมีการแทรกกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงจริยธรรมและจรรยาบรรณในการใช้สื่อสังคมอย่างมีวิจารณญาณ

1.2 สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมจิตอาสาที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรณรงค์และเสริมสร้างความรู้ด้านสิทธิด้านการเข้าถึงและสิทธิที่เท่าเทียมกันในการใช้อินเทอร์เน็ตแก่สาธารณชนโดยทั่วถึง

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้ด้านกฎหมายและการละเมิดสิทธิในการใช้อินเทอร์เน็ต โดยการเรียนรู้และเติมประสบการณ์จากสถานการณ์จริง

2. แนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลด้านความรู้ของพลเมืองดิจิทัล สรุปได้ดังนี้

2.1 สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมทักษะด้านความรู้และทักษะการสื่อสารผ่านสื่อสังคมแก่ผู้เรียน โดยบูรณาการกับเนื้อหาและกิจกรรมในชั้นเรียน

2.2 ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ โดยการเชิญบุคคลภายนอกด้านสื่อสังคมมาถ่ายทอดประสบการณ์การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

2.3 ควรส่งเสริมทักษะการใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงแก่ผู้เรียน โดยบูรณาการความรู้ด้านธุรกิจออนไลน์และความรู้ในเชิงพาณิชย์เพื่อการติดต่อซื้อขายออนไลน์ตามกติกาแก่ผู้เรียน

3. แนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลด้านการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย สรุปได้ดังนี้

3.1 ควรจัดกิจกรรมเสริมทักษะการคิดอย่างมีเหตุและผลเพื่อให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบถึงผลกระทบจากการใช้สื่อสังคมอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม

3.2 ควรเสริมสร้างผู้เรียนให้คำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้สื่อสังคม เพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัวและป้องกันปัญหาการถูกคุกคามทางออนไลน์

3.3 ควรมีหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาด้านการดูแลสุขภาพกายและใจเพื่อป้องกันผลกระทบจากโลกดิจิทัล

จากข้อมูลข้างต้นได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล ประกอบด้วย การพัฒนาระดับบุคคล การพัฒนาระดับสถาบันการศึกษา และการพัฒนาระดับสังคม สรุปได้ดังนี้

การพัฒนาระดับบุคคล ประกอบด้วย การส่งเสริมคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนแชร์ข้อมูลที่ได้รับ การสร้างความตระหนักถึงผลกระทบจากข้อมูลที่จะเกิดขึ้นกับผู้รับสาร การเสริมสร้างความรู้ด้านการสื่อสารอย่างมีจริยธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองในระดับสากล ส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลเชิงสร้างสรรค์สู่สาธารณชน การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตนเองเพื่อป้องกันผลกระทบจากสื่อสังคม

การพัฒนาระดับสถาบันการศึกษา ควรเตรียมความพร้อมด้านแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนด้วยกระบวนการดิจิทัล (Digital Platform) ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และสามารถสร้างนวัตกรรมได้ เพื่อการก้าวสู่ความเป็นพลเมืองดิจิทัลที่สมบูรณ์

วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

การพัฒนาระดับสังคม ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายทางสังคม การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ การเสริมสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม การเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสา

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าสภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล นิสิตมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($\bar{x} = 4.42$, $SD = 0.77$) ด้านที่มีความเหมาะสมที่สุดคือ ด้านการเคารพสิทธิ์ของบุคคลอื่น ($\bar{x} = 4.46$, $SD = 0.76$) รองลงมาคือ ด้านความรู้ของพลเมืองดิจิทัล ($\bar{x} = 4.41$, $SD = 0.81$) และด้านการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย ($\bar{x} = 4.38$, $SD = 0.73$) แสดงให้เห็นว่าสถาบันศึกษามุ่งให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลแก่ผู้เรียน ท่ามกลางองค์ความรู้ที่อยู่ทุกหนทุกแห่ง (Ubiquitous learning) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมเทคโนโลยีดิจิทัลยุคปัจจุบัน ดังนั้นการให้ความสำคัญด้านการเคารพสิทธิ์ของบุคคล การสร้างความตระหนักถึงความเป็นพลเมืองดิจิทัล และการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องให้การจัดการศึกษามีบทบาทต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่เยาวชนและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของวรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง (2561:21-22) ที่ได้แนะนำให้สถาบันการศึกษาเสริมสร้างทักษะต่างๆ จำแนกเป็น 3 มิติดังนี้ (1) มิติด้านความรู้เกี่ยวกับสื่อและสารสนเทศ พลเมืองดิจิทัลต้องมีความรู้ความสามารถในการเข้าถึง การใช้ สร้างสรรค์ ประเมิน สังเคราะห์ และสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านเครื่องมือดิจิทัล เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ได้อย่างเชี่ยวชาญ

รวมถึงทักษะในการรู้คิดขั้นสูง เช่น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจำเป็นต่อการเลือก จัดประเภท วิเคราะห์ ตีความ และเข้าใจข้อมูลข่าวสาร (2) มิติด้านจริยธรรม พลเมืองดิจิทัลจะใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างปลอดภัย มีความรับผิดชอบ และมีจริยธรรมได้อย่างไร พลเมืองที่ติจะต้องรู้จักคุณค่าและจริยธรรมจากการใช้เทคโนโลยี ต้องตระหนักถึง ผลพวงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ต รวมถึงรู้จักสิทธิและความรับผิดชอบ ออนไลน์ อาทิ เสรีภาพในการพูด การเคารพทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น และการปกป้องตนเองและชุมชนจากความเสียหายออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งออนไลน์ ภาพลามกอนาจารเด็ก สแปม เป็นต้น (3) มิติด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม พลเมืองดิจิทัลต้องรู้จักใช้ศักยภาพของอินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อินเทอร์เน็ตเป็นได้ทั้งเครื่องมือเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบ เช่น รัฐบาลใช้อินเทอร์เน็ตในการรับฟังความเห็นของประชาชนก่อนออกกฎหมาย การลงคะแนนเสียงอิเล็กทรอนิกส์ (e-Voting) หรือการยื่นคำร้องออนไลน์ (online petition) สอดคล้องกับไพลินรัตน์ กุณสิทธิ์ (2560) ที่พบว่าสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนที่มีความจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการปฏิบัติตามคำแนะนำและการสร้างความตระหนัก นอกจากนี้ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดนายโรง ด้านการปฏิบัติตามคำแนะนำ พบว่าด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ การดูแลสุขภาพกายใจ ห่างไกลผลกระทบจากโลกดิจิทัล รองลงมาคือด้านเรียนรู้วิธีการเสริมสร้างความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยี อย่างมั่นใจ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการจัดการศึกษาโดยพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลโดยให้ความรู้ของพลเมืองดิจิทัลและการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย ผลการวิจัยนี้สัมพันธ์กับ รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2561 ที่พบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตยินดียิ่งให้ข้อมูลส่วนตัวที่สำคัญ เช่น หมายเลขบัตรประชาชน เลขบัญชีธนาคาร ในบางกิจกรรมที่อาจจะสุ่มเสี่ยงต่อการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล หากผู้ใช้งานไม่ตรวจสอบหรือหาข้อมูลให้เสียก่อนที่จะสมัครใช้บริการว่าเป็นเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันที่น่าเชื่อถือหรือไม่ เช่น การสมัครใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ (มีผู้ตอบว่าเคยให้ข้อมูลส่วนตัว ร้อยละ 50.1) การลงทะเบียนรับของรางวัล (ร้อยละ 28.3) หรือการลงทะเบียนขอรับบริการฟรี (ร้อยละ 26.3) สิ่งที่คนไทยส่วนใหญ่ไม่เคยทำทั้งๆ ที่ควรระวังทำให้เป็นนิสัยเพื่อเป็นการดูแลข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง แต่จากผลการสำรวจกลับพบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตยังคงมีพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ได้แก่ ไม่เคยเปลี่ยนรหัสผ่านทุกๆ 3 เดือน (ร้อยละ 45.3) บอกวันเดือนปีเกิดที่แท้จริงทางสื่อสังคมออนไลน์และตั้งค่าเป็นสาธารณะ (ร้อยละ 45.0) ไม่เคยสังเกตว่าเว็บไซต์ของธนาคารที่เข้าไปใช้บริการขึ้นต้นด้วย https:// หรือไม่ (ร้อยละ 44.5) เปิดอีเมลหรือคลิกลิงก์ที่ไม่รู้จัก (ร้อยละ 43.4) และอัปโหลดรูปถ่าย/วิดีโอทันทีหลังถ่าย โดยตั้งค่าเป็นสาธารณะ (ร้อยละ 35.7) (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562 หน้า 26) ทั้งนี้สอดคล้องตามแนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมที่สรุปว่าการศึกษามีหน้าที่ต่อไปนี้

1. การขัดเกลาทางสังคมเยาวชนโดยการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมและให้ยอมรับค่านิยม บรรทัดฐาน ความเชื่อและทัศนคติที่ยึดถือมาตามประเพณี ซึ่งสำนักคิดนี้เห็นว่าไม่อาจปล่อยให้ครอบครัวยุคใหม่ทำหน้าที่ขัดเกลาสมาชิกสังคมเพียงสถาบันเดียว โรงเรียนและสถาบันการศึกษาอื่นจะต้องร่วมกระบวนการนี้กับครอบครัวด้วย
2. การสั่งสอนความรู้ ภาษา ทักษะ วิธีการประเมินค่าและตัดสินใจต่างๆ
3. การคัดเลือกและจัดเตรียมเยาวชนสำหรับการทำบทบาททางสังคมในฐานะผู้ใหญ่ในอนาคต
4. การเป็นกลไกควบคุมทางสังคมที่สำคัญ เช่น การสอนให้ยอมรับและทำตามคำสอนของศาสนา เชื้อมั่น ในแนวทางการปกครองของสังคม
5. การส่งเสริมพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของบุคคลซึ่งในอนาคตแล้วการศึกษาจะช่วยให้บุคคลแต่ละคนพัฒนาไปได้จนเต็มศักยภาพ

6. การส่งเสริมการเลื่อนฐานะทางสังคม เพื่อที่ว่าคนที่ได้รับการศึกษาจะได้สถานภาพทางอาชีพที่สูงขึ้น รวมทั้งมีเกียรติภูมิในสังคมสูงด้วย

แนวคิดบทบาทหน้าที่การศึกษาของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยยศ อิ่มสุวรรณ (2543) เรื่องการพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการศึกษาเอกสารรูปแบบการศึกษาชุมชนและการวิจัยภาคสนามเพื่อศึกษารูปแบบการศึกษาและได้ประยุกต์แนวคิดในเชิงโครงสร้างหน้าที่นิยมวิเคราะห์รูปแบบการศึกษาชุมชน โดยใช้แนวคิดข้อจำเป็นแห่งการหน้าที่ (Functional Imperatives) พบว่าด้านโครงสร้างและระบบสังคมของชุมชนแต่ละชุมชนเป็นระบบกระทำการที่มีระบบย่อยต่างๆทำหน้าที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ได้แก่ ระบบย่อยที่ทำหน้าที่ทางด้านครอบครัว การให้การศึกษ อบรม การป้องกันและบำรุงรักษาสุขภาพอนามัยของคนในชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง ความเชื่อและศาสนา และการสื่อสาร ตามแนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมนั้นการทำหน้าที่ของระบบต่างๆ ก็มุ่งหมายที่จะดำรงรักษาคุณภาพของสังคมใหญ่คงอยู่ต่อไปได้ การเปลี่ยนแปลงใดๆ อาจเกิดขึ้นที่ระบบใดระบบหนึ่งในสังคม และส่งผลกระทบต่อระบบอื่นๆ ส่วนด้านการแก้ปัญหาของชุมชน พบว่าชุมชนในฐานะระบบกระทำการในสังคมมีหน้าที่ที่จะต้องรักษาคุณภาพในระบบสังคมและโดยธรรมชาติของระบบกระทำการต่างๆ ระบบจะมีข้อจำเป็นแห่งการหน้าที่ซึ่งต้องกระทำ โดยการแสวงหาวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์คือการรักษาคุณภาพของชุมชน ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของการศึกษาจึงควรนำไปสู่การพัฒนาในระดับบุคคล การพัฒนาระดับสถาบัน การศึกษา และการพัฒนาระดับสังคม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. การจัดการเรียนการสอนควรเน้นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกมุ่งให้ผู้สอนและผู้เรียนทำกิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเน้นการประยุกต์ใช้องค์ความรู้สู่การสร้างนวัตกรรมทางปัญญาอย่างสร้างสรรค์
2. ควรเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพที่ดีในฐานะพลเมืองดิจิทัล
3. กิจกรรมการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และความรู้เท่าทันดิจิทัล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองในระดับสากล

เอกสารอ้างอิง

- กิริกร อภิสรากรกุล. (2550). *สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการยอมรับของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คามิน จันทรคามคำ. (2546). *สภาพการดำเนินงาน ความต้องการใช้ และแนวทางพัฒนาข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ สาธารณสุข ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- จอย ทองกล่อมสี. (2550). *กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ การรับรู้ข่าวสาร และภาพลักษณ์ของคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2546). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจิตวิทยาบริการ. ใน *เอกสารสอนชุดวิชา จิตวิทยาการบริการ หน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชนิตา รักษ์พลเมือง. (2532). *การศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2557). สถิตินิสัยของมหาวิทยาลัยบูรพาแบ่งแยกตามคณะ. วันที่ค้นข้อมูล 21 กุมภาพันธ์ 2557, เข้าถึงได้จาก <http://reg.buu.ac.th>
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ. (2543). การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพลินรัตน์ กุณสิทธิ์. (2560). ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนโรงเรียนมัธยม วัดนายโรง. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 12(4), 205-219.
- ศิวัช จันทนาสุภากรณ. (2554). ทศนคติที่มีต่อการเปิดรับสื่อออนไลน์บนเครือข่ายสังคมออนไลน์: กรณีศึกษา นักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- _____. (2558). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2561 (IMD 2018). กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.
- เสริมศรี สามารถกิจ. (2551). ความคิดเห็นของนิสิตปริญญาตรี ที่มีต่อระบบบริการการศึกษาผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เสรี วงศ์มณฑา. (2546). สื่อประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: บริษัท ธนัชการพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2562). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2561. กรุงเทพฯ : สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- หน่วยแผนงาน งานคลังและแผน. (2554). แผนยุทธศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554-2548 (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 7). ชลบุรี: สำนักงานคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุบลวรรณ ปิติพัฒนาโฆษิต. (2542). การเขียนในสื่อต่าง ๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Graeme, D. S. (2010). Media perceptions of public relations in New Zealand. *Journal of Communication Management*, 14(1), 4-31.
- Katz, E., Gurevitch, M., & Haas, H. (1973). On the use of the mass media for important things. *American Sociological Review*, 38, 164-181.
- Luppigini, R. (2005). A Systems Definition of Educational Technology in Society. *Educational Technology & Society*, 8(3), 103-109.
- Peter, J. D., & John R. R. (2011). Comparing perceptions of marketing communication channels. *European Journal of Marketing*, 45(1/2), 6-42.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Third edition. New York: Harper and Row Publication.